

Vplyv výživy na zdravie dojníc a kvalitu mlieka

Darina Pospíšilová, VETSERVIS, s.r.o.

- príčiny chorôb, prevencia chorôb dojníc
- probiotiká
- mastné kyseliny vo výžive dojníc
- humínové látky

Najčastejšie choroby dojníc

- mastitídy
- laminitídy
- metritídy
- ketóza
- stukovatenie pečene...
- hypokalcémia
- hnačky...
- paratuberkulóza
- infekčné choroby (BVDV, IBR, PI3...) zníženie imunity, odolnosti ...

- nízka životaschopnosť, choroby teliat....

príčiny zníženej úžitkovosti, brakovania, úhynov, strát na mlieku, zvýšených nákladov na liečbu...

Celkové zdravie a životaschopnosť, počet laktácií dojnice

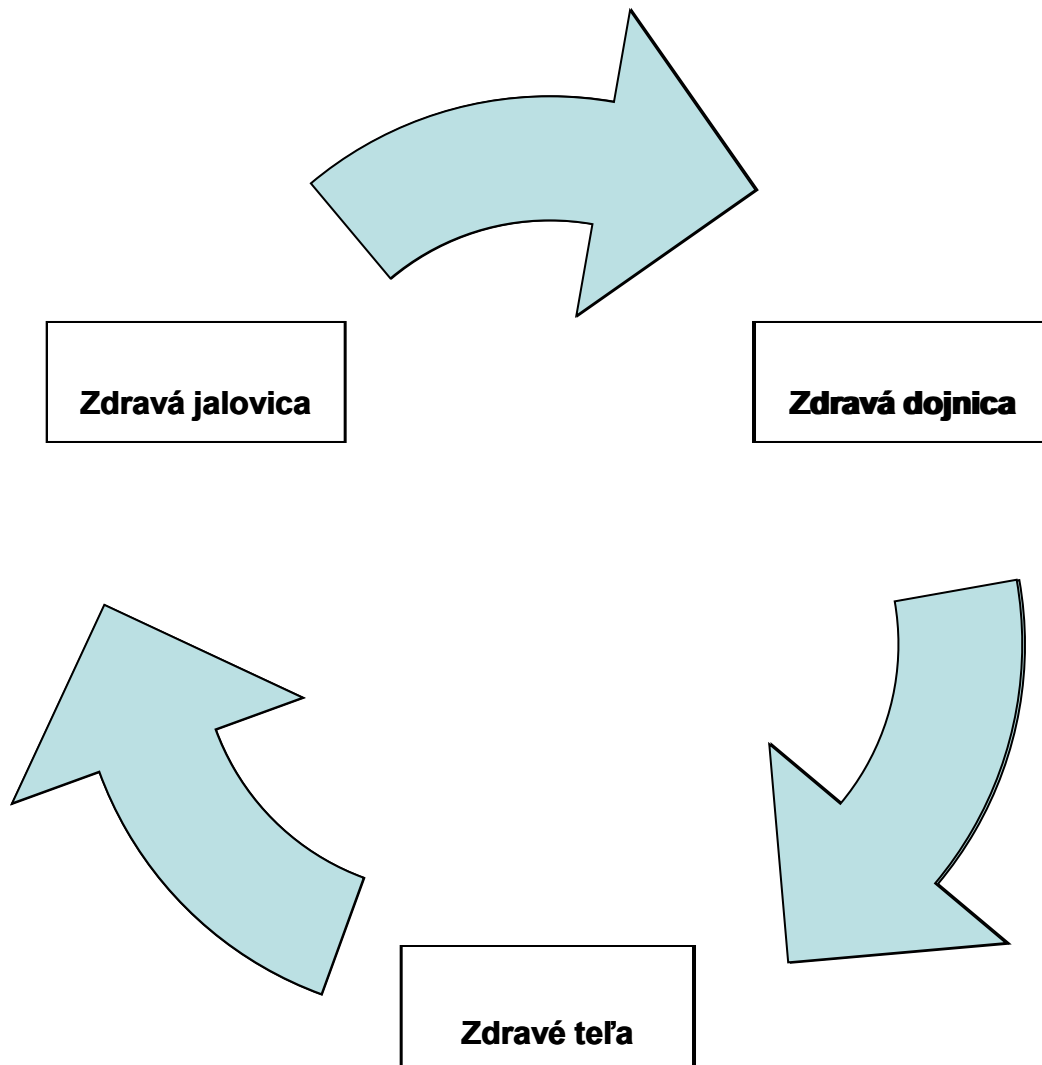
je základným predpokladom jej dobrej úžitkovosti a následne dobrého ekonomického efektu chovateľa

- len **zo zdravého teľaťa** a zdravej, dobre a **kvalitne živej jalovice** bude raz zdravá dojnica s požadovanou úžitkovosťou
- prosperita chovu hovädzieho dobytká je uzavretý cyklus, v ktorom na seba naväzuje:

zdravá dojnica - zdravé teľa - zdravá jalovica

a opäť **zdravá dlhoveká dojnica**, ktorá produkuje **kvalitné mlieko**

ZDRAVÉ PRODUKTY – mlieko, mäso

Príčiny porúch zdravia dojníc:

- **odchov teliat** - často liečené (vývoj slizničnej imunity) ... fyziologické kŕmenie? ...
zoohygiena... stresy – presuny...
  - hnačky, následne dýchacie problémy...   častá liečba ATB...
- **odchov jalovíc** – kvalita krmiva!!!... záťaž na pečeň, obličky...
  - pripúšťanie 1x...

Dojnice:

- **zoohygiena** – pohyb, priestor, fyziologické potreby (prežúvanie...),
etologické vzťahy, prievan, podstielka, podlahy – rošty...
- **krmivo** – fyziológia trávenia prežúvavcov!!!
  - zloženie KD...
  - obsah látok... zdroj, vitamíny, minerálne látky...

- **etapy laktácie:**

príprava na zasušenie
zasušenie
príprava na pôrod
pôrod
po otelení
laktácia ....

postupná príprava, KD.... **vyšetrenie mliečnej žľazy...**
príprava sliznice bachora na využitie MK...seno, slama..
pečeňové funkcie... regenerácia buniek pečene...
vápnik, horčík, vit. D...
mobilizácia tukových rezerv... premena energie...
čerstvé vitamíny... paša...

METABOLICKÉ PORUCHY   **—————>**   **znížená odolnosť**

Možnosti ovplyvnenia metabolických porúch u dojníc a obmedzenie používania antimikrobiálnych látok:

správna zoohygiena, kvalitné krmivo..

Probiotiká

Obsah mastných kyselín v krmive

Humínové látky

fyziologické metabolické pochody = dobrá odolnosť organizmu

Imunitný systém zvierat je komplex, ktorý tvoria rôzne imunokompetentné bunky a orgány v súčinnosti s hormonálnym, nervovým systémom, metabolizmom...

Pri správnej činnosti je to nenahraditeľný ochranca.

V ostatných desaťročiach stále rastie výskyt porúch imunitného systému, ktoré sa prejavujú:

- imunosupresiou (zvýšená vnímavosť na infekčné choroby, nárast nádorových ochorení...)
- alergické prejavy, autoimunitné choroby a hypersenzitívne reakcie

Problémom dnešných vyspelých krajín sú choroby spôsobené poruchami imunity!

Príčiny porúch imunity

- **nadmerné používanie chemických látok:**
  - lieky (ATB, chemoterapeutika, hormóny...)
  - stabilizátory
  - dezinfekčné prostriedky
  - herbicídy, pesticídy, ťažké kovy ... GMO...
  - dlhodobé podávanie syntetických vitamínov...
- **genetika zvierat** - prešľachtenosť...[podmienky pre chované plemeno...](#)
- **infekčné choroby, jedy** – vírusy, baktérie, plesne, parazity ... toxíny
  - +VV patogénne kmene...
- **management:** veľkochovy - zoohygiena, technológie, kŕmenie, vakcinačné zákroky, iné stresy, vzťahy - etológia...

Výživa... „mŕtva potrava“

kŕmenie nerešpektujúce fyziologické potreby zvierat

- vplyvy **životného prostredia:** rôzne druhy žiarenia, zloženie ovzdušia, vody, geopatogénne zóny ...

Výsledok: **poruchy metabolismu a imunosupresia, narušenie dlhodobých vzťahov medzi:**

- makroorganizmom a mikroorganizmami
- mikroorganizmami navzájom

To všetko napomáha vzniku:

- nových VV, (+VV) kmeňov patogénov ...
- potenciálne patogénne mikroorganizmy sa stávajú patogénnymi
- vznik nových rekombinantov, mutácií, nových sérotypov a patotypov patogénnych mikroorganizmov
- rýchlo sa vyvíja **rezistencia** patogénnych baktérií aj parazitov na antibiotiká, chemoterapeutiká, dezinfekčné látky... (skrížená rezistencia, prenos rezistencie medzi mikroorganizmami...)

Riešenie:

UPEVNŔOVANIE NEŠPECIFICKEJ ODOLNOSTI

ZVIERAT

=

**cesta k udržaniu zdravia
aj požadovanej úžitkovosti**

**nový prístup k prevencii aj liečbe
chorôb**

Nové riešene zdravotných problémov a podpora úžitkovosti

FILOZOFIA

doterajší prístup

zabiť pôvodcov chorôb (patogénov a podmiennečne patogénne mikroorganizmy)

nový prístup

pomôcť organizmu ubrániť sa patogénom, nedovoliť premnoženiu nežiadúcich mikroorganizmov, podpora obranyschopnosti a prirodzených vzťahov medzi makroorganizmom a mikroorganizmami

CIEĽ

doterajší prístup

zdravie zvierat – klinické (často s vedľajšími nežiaducimi účinkami, nadmerné používanie antimikrobiálnych liekov...)

nový prístup **hľadanie a riešenie príčiny** problémov v chove

- zdravie a dlhovekosť zvierat, následne aj vplyv na zdravie konzumentov živočíšnych produktov... bez vedľajších nežiaducich účinkov

- minimálne používanie liekov

Počas fylogenetického vývoja sa živočíchy vyvíjali spoločne s rôznymi mikroorganizmami, pričom sa vypestovali vzájomné vzťahy od symbiôzy cez komenzalizmus až po rôzne stupne parazitizmu.

Živočíchy si postupne vybudovali obranné mechanizmy, ktoré im v spolupráci so symbiotickými mikroorganizmami umožňujú brániť sa pôsobeniu patogénnych mikroorganizmov.

Telo zdravého zvierat'a obsahuje obrovské množstvo mikroorganizmov - sú na koži a na všetkých slizniciach.

Osídlenie kože a slizníc mikroorganizmami má veľmi dôležitú úlohu v tvorbe a v správnej činnosti imunitného systému!

Najväčšie množstvo mikroorganizmov je v hrubom čreve, **bachore ...**

sliznica TT – najväčší imunitný orgán....

Probiotiká je označenie pre živé mikroorganizmy, ktoré sú súčasťou prirodzenej mikroflóry čreva, predžalúdkov... Zistilo sa, že **môžu v mnohých prípadoch nahradiť použitie antibiotík**, hlavne v prevencii ale aj liečbe črevných infekcií, napr. salmonelózy, listeriózy, *E. coli*, klostrídiových infekcií...

V porovnaní s antibiotikami neničia prospešnú črevnú mikroflóru, nevyvolávajú vznik rezistentných patogénnych mikroorganizmov a **nemajú žiadne vedľajšie účinky!**

Mnohé antibiotiká majú imunosupresívny účinok, kým probiotiká pôsobia naopak imunostimulačne.

Probiotiká zvyšujú odolnosť organizmu aj proti tvorbe spontánnych nádorov.

Laktobacily – najcitlivejšia ale najpotrebnejšia zložka prirodzenej mikroflóry

činnosťou človeka .... vytlačená z prostredia

Tráviaca trubica

potenciálne patogénne vlastnosti niektorých druhov baktérií črevnej mikroflóry

negatívne

listérie
shigely...

neg. / pozit.

enterokoky
E. coli
salmonely
klostrídie
streptokoky
stafylokoky...

pozitívne

laktobacily
bifidobaktérie
eubaktérie

kvasinky ..... sacharomycety

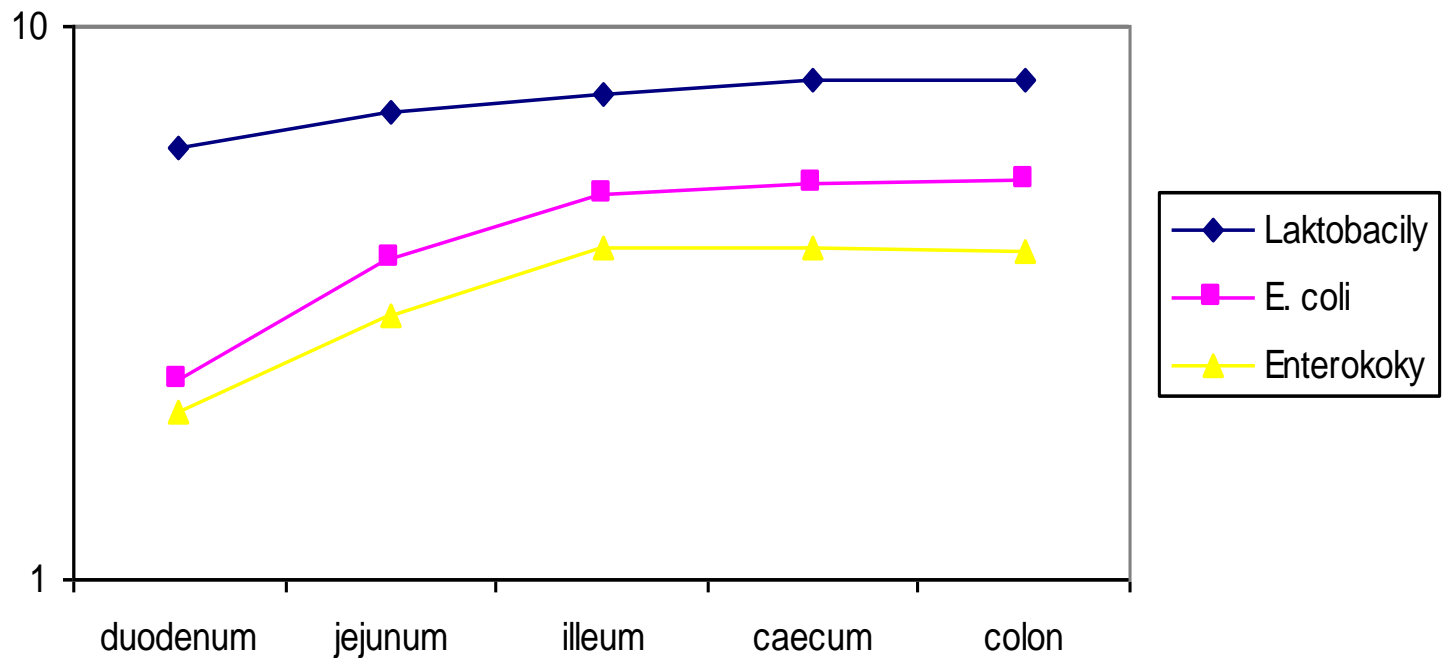
- príklady na základe doterajších poznatkov

neg. - všetky doteraz izolované kmene **môžu spôsobiť ochorenie** (patogénne kmene)

neg./poz. - v rámci druhu boli izolované kmene s patogénnymi aj probiotickými vlastnosťami
(kmene patogénne, potenciálne patogénne, probiotické)

poz. - u uvedených druhov neboli nájdené kmene, ktoré by boli potenciálne patogénne

Zastúpenie živých zárodkov v tráviacom rakte zdravých zvierat

Mikrobiálny ekosystém tráviaceho traktu je **zložitá spoločnosť mikroorganizmov**, ktorých úlohou je **fermentovať zložky potravy**, ktoré sa tráviacimi procesmi v črevách nedajú rozložiť. Sú to hlavne odolný škrob, **vláknina**, oligosacharidy... bielkoviny a pod.

Bakteriálnou fermentáciou vznikajú **mastné kyseliny** - kyselina mliečna, octová, propionová a maslová....**CLA**, ktoré poskytujú **energiu epitelovým bunkám** čreva, znižujú **pH**, zvyšujú **absorbciu** Ca, Fe, Mg, vitamínov a priaznivo vplyvajú na **metabolizmus glukózy a lipidov v pečeni**.

- nenasýtené MK z bachora – zdroj energie... kvalita mlieka...
- tvorba baktericínov...

- **nešpecificky aktivujú imunitný systém**

Laktobacily navyše produkujú vitamíny B1, B2, B6, B12, niacín, kyselinú listovú a kyselinu pantoténovú, syntetizujú enzýmy, ktoré zvyšujú stráviteľnosť proteínov.

- citlivé na ATB, chemoterapeutiká, dezinfekčné prostriedky, konzervačné a stabilizačné látky ...tepelné opracovanie,... Vyžadujú prirodzené prostredie...

mikrobiálne obsadenie tráviaceho traktu predstavuje dôležitú bariéru pred patogénnymi mikroorganizmami

Kyselina mliečna, charakteristický fermentačný produkt laktobacilov, môže znižovať pH na hladinu pri ktorej sa inhibuje alebo ničí rast patogénnej mikroflóry

Prahová hodnota pH - hranica pH umožňujúca začiatok rastu:
laktobacily ... pH 3,8
salmonely ... pH 4,0 – 4,4
E. coli ... pH 4,4
G+ mikroorganizmy je väčšinou pH viac ako 4,7

Bol popísaný synergický inhibičný efekt kyseliny mliečnej a octovej produkovanými laktobacilmi voči *E. coli* a *Salmonella enteritidis*.

Laktobacily – najcitlivejšia zložka prirodzenej mikroflóry

- **nenahraditeľná symbiotická mikroflóra!**

- fakultatívne anaeróbna

PROGAL

fermentácia potravín - zelenina, siláže, výroba syrov...

činnosťou človeka prirodzené laktoflóra vytláčaná z prostredia...

Význam u mláďat – obsadenie slizníc celého tráviaceho traktu

- **ústna dutina**

- **žalúdok** – tvorba kys. mliečnej – trávenie bielkovín - mlieka

- **tenké črevo** – ochrana pred adherentnými *E. coli*, salmonelami... **laktobacilový film..**

- **predžalúdky** – prechod na rastlinnú výživu...

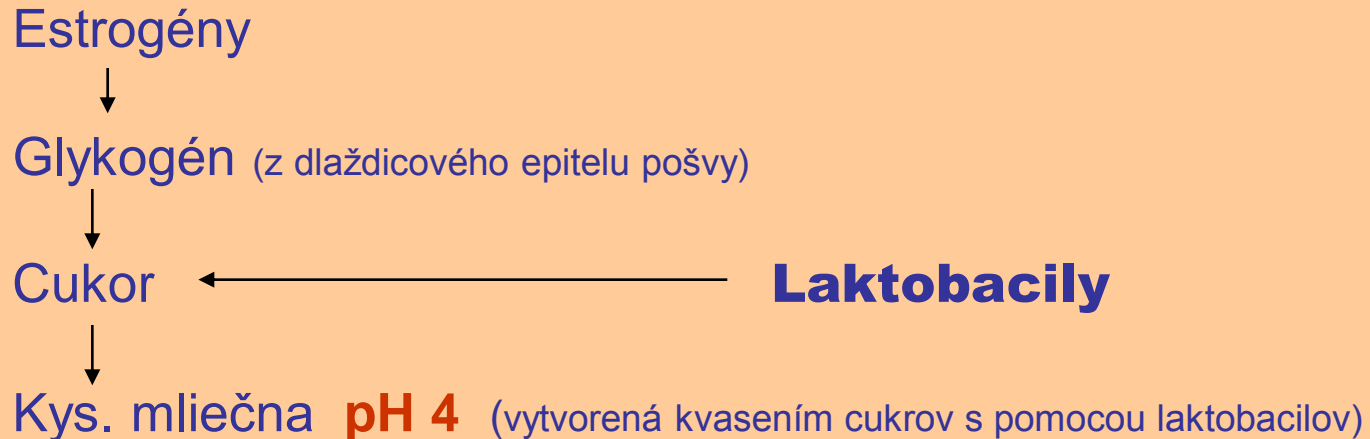
- **hrubé črevo** - podpora množenia symbiotickej mikroflóry (**bifidobaktérie...**),
- **nevhodné prostredie pre množenie patogénov** (oportun. mikrofl.)
oportúnna mikroflóra ku klostrídiám!

- **pečeň, obličky** – nie sú tak zaťažované toxickými látkami z čriev...
predžalúdkov...

- **aktivácia imunity – rozpoznanie čo je organizmu vlastné a čo cudzie – imunitný tréning !!!**

Slizničná imunita – TT, DA, urogenitálny systém...

Úloha prirodzenej mikroflóry v gynekológii

Samočistiaci mechanizmus pošvy (Martius, 1997)

- Vplyv na zdravie a životaschopnosť plodov, zápalové stavy po pôrode.
- Rovnako je dôležitá **prítomnosť laktobacilov na sliznici mliečnej žľazy...**

Prvý kontakt novorodenca s mikroflórou matky – obsadenie slizníc...

- význam prirodzeného pôrodu ...

Prebiotiká sú nestráviteľné potravinové zložky, ktoré selektívne podporujú množenie symbiotickej mikroflóry v hrubom čreve, predžalúdkoch a potláčajú množenie patogénnej mikroflóry.

Tieto látky u monogastrických zvierat prechádzajú tráviacim traktom nezmenené až do hrubého čreva, kde sú hydrolyzované probiotickou mikroflórou, ktorá ich rozkladá na jednoduché sacharidy, produkuje enzým fruktozidázu - ktorá **stimuluje hlavne množenie laktobacilov a bifidobaktérii** a potláča množenie viacerých patogénov – klostrídie, klebsiely, *E. coli* a ďalšie.

- prebiotiká sú hlavne oligosacharidy - fruktooligosacharidy, **vláknina**, inulín...

Účinok prebiotík

Znižujú množstvo toxických a karcinogénnych látok v hrubom čreve (nitrózamíny, sekundárne žľčové kyseliny, heterocyklické amíny, azozlúčeniny, fenolové a indolové zlúčeniny, amoniak a ďalšie), ktoré vznikajú ako metabolické produkty trávenia a enzymatickou činnosťou baktérií s výnimkou laktobacilov a bifidobaktérií = **producenti mastných kyselín s krátkym reťazcom redukujú aktivitu enzýmov, a tým znižujú množstvo karcinogénnych látok v hrubom čreve!**

Bachor prežúvavcov (slepé črevo koní, králikov)

- biotováreň, kde mikrobiálnou činnosťou z nestráviteľnej vlákniny vznikajú živiny:

mastné kyseliny – mononenasýtené, polynenasýtené... v závislosti od zloženia
KD a činnosti mikroflóry...

zdroj vitamínov, bielkovín...

Prevaha:

Mikrobiálne trávenie - bylinožravce...

Enzymatické trávenie – mäsožravce...

Lipidy – tuky sú energetickou zásobnou látkou, vytvárajú tepelne a mechanicky odolné vrstvy okolo dôležitých orgánov.

Delia sa na masné kyseliny, fosfolipidy a glykolipidy.

Masné kyseliny (FA) môžu byť

- **nasýtené** (stabilnejšie ako nenasýtené)
- **nenasýtené** - s jednou dvojitou väzbou sú **mononenasýtené** (MUFA)
  - s viac dvojitými väzbami sú **polynenasýtené** masné kyseliny (PUFA), pričom dvojitá väzba môže byť v konfigurácií *cis* alebo *trans*.

Masné kyseliny môžu byť s krátkym, stredne dlhým alebo dlhým reťazcom (počet C)

V rastlinných pletivách sú prevažne masné kyseliny s C16 – C18, so žiadnou alebo tromi dvojitými väzbami, **prevažujú nenasýtené masné kyseliny C18**.

V rastlinách je to najmä kyselina linolénová a linolová.

V živočíšnych tukoch prevládajú nasýtené masné kyseliny.

Nasýtené mastné kyseliny (SFA)

V mliečnom tuku sa nachádzajú hlavne **maslová, kaprónová, kaprylová a kaprínová** (C4,C6,C8,C10) s krátkym reťazcom...

- tuk živočíchov

Najčastejšou nasýtenou FA je **kyselina palmitová** (C16), ktorá doposiaľ bola nájdená v každom skúmanom tuku

Mononenasýtené mastné kyseliny (MUFA)

Najznámejšou je kyselina olejová (C18 n-9) nachádza sa v živočíšnych a rastlinných tukoch vo väčších množstvách ako ostatné mastné kyseliny.

Nenasýtené mastné kyseliny môžu mať konfiguráciu dvojitej väzby *cis* alebo *trans*

Trans mastné kyseliny vznikajú aj dehydrogenáciou olejov a tukov v prítomnosti chemického katalyzátora. Hlavným zdrojom *trans* mastných kyselín sú hydrogenované rastlinné oleje, margaríny, tuky na pečenie...

***Trans*-vakcénová kyselina (TVA)** - jej izomér *trans*-11 je obsiahnutá v mliečnom tuku.

Vzniká anaeróbnou fermentáciou PUFA v bachore prežúvavcov. Tento izomér má pozitívny vplyv na zdravie z hľadiska karcinogenity a cievnych ochorení, zatiaľ čo izomér *trans*-9 TVA obsiahnutý v margaríne je zdravotne rizikový

Polynenasýtené mastné kyseliny (PUFA)

Najdôležitejšie skupiny podľa výskytu, výživy aj ľudského zdravia sú n-3 a n-6.

- skupiny **omega-6 (n-6)** a **omega-3 (n-3)** sa vyznačujú **odlišnými biologickými účinkami**

Optimálny pomer v strave ľudí sa udáva **omega - 6 : omega - 3 okolo 3:1**

Pričom súčasný príjmový pomer v Európe sa odhaduje na 10 -15 :1 v USA až 20 :1

Pri výrazne nižšom obsahu n-3 oproti n-6 môžu vznikáť zdravotné problémy!

Najznámejšie polynenasýtené - kyselina *cis*-9,12 -oktadekadiénová – **linolová (LA, n-6)**, kyselina *cis*-6,9,12 kyselina *cis*-6,9,12-oktadekadiénová – **alfa-linolénová (ALA, n-3)**, kyselina *cis*-5,8,11,14- oktadekadiénová –gama-linolénová (**GLA, n-6**), eikozatetraénová –arachidonová (**AA, n-6**), kyselina *cis*-8,11,14-eikozatriénová (**DHLA, n-6**), *cis*-5,8,11,14,17-eikozapentaénová (**EPA,n-3**), *cis*-7,10,13,16,19-dokozapentaénová (**DPA,n-3**), *cis*-4,7,10,13,16,19-dokozahexaénová (**DHA,n-3**)... **konjugovaná kyselina linolová (CLA)....**

Mastné kyseliny LA a ALA sú pre živočíchy esenciálnymi mastnými kyselinami a tvoria základné prekurzory pre metabolizmus ďalších mastných kyselín !

LA (n-6) sa nachádza hlavne v rastlinných tukoch a olejoch (slnečnicový olej)

ALA (n-3) sa nachádza hlavne v ľanovom oleji (55%) v repkovom oleji (10%)

V tkanivách živočíchov sa môžu nachádzať vo väčšom množstve, ak sú prítomné v rastlinnom krmive živočíchov !!!

LA a ALA sú potrebné na produkciu EPA, DPA, AA, DHA, GLA, DHLA, CLA...

mastných kyselín, ktoré **zabezpečujú optimálny vývoj mozgu, erytrocytov,**

leukocytov, kože, sietnice, srdcovej svaloviny, na tvorbu hormónov, lymfokínov - imunita..... - prevencia „civilizačných chorôb“

CLA - izoméry - skupina priestorových a polohových izomérov kyseliny linolovej

CLA je produktom mikrobiálnej fermentácie v bachore prežúvavcov

Pozitívne účinky CLA zistili prvý krát pri skúmaní extraktu z vypráždanej mletej hovädziny, ktorý mal antikarcinogénny účinok na kožný nádor myši.

Izoméry CLA majú antikarcinogénny, antiteratogénny, antidiabetický,, antioxidantný, antiobézny, antibakteriálny účinok, podporujú imunitu, znižujú hladinu cholesterolu, zvyšujú hladinu antioxidantných enzýmov v bunkách, pôsobia pri prevencii cukrovky, napomáhajú budovaniu svalstva...

Príjem CLA u ľudí v rôznych krajinách je 0,015 – 1 g, tieto hodnoty sú nižšie ako hodnoty, pre ktoré bol preukázaný antikarcinogénny efekt.

Hlavným zdrojom CLA aj ďalších mastných kyselín je mliečny tuk.

Viac ako 50% mastných kyselín v mlieku cicavcov vzniká priamo z krmiva.

Štúdie ukázali, že izomér CLA *cis-9,trans-11* má najsilnejší inhibičný efekt na rakovinové bunky hrubého čreva. Spolu s izomérom CLA *cis-10,trans-12* podporujú imunologické reakcie, redukovujú zápalové procesy, majú antibakteriálne, antioxidantné a ďalšie pozitívne vlastnosti na zdravie ľudí.

Krmivo je najvýznamnejším faktorom, ktorým možno ovplyvniť zloženie mastných kyselín v bachore - mlieku !

Zloženie a aktivita prirodzenej mikroflóry bachora má podstatný vplyv na fermentačné procesy - vznik metabolitov LA a ALA... CLA a ďalších FA !

Uvedené aj ďalšie mastné kyseliny vznikajú

- **v bachore prežúvavcov fermentačnou činnosťou baktérií**
- enzymatickou syntézou v mliečnej žľaze a tukovom tkanive

- medzi produkty fermentácie mastných kyselín vznikajúce v bachore sa vstrebávajú z čreva a vylučujú do mlieka (cca 50%)
- alebo sú transformované v tkanivách, najmä v mliečnej žľaze

Mliečny tuk prežúvavcov môže obsahovať 400 rôznych mastných kyselín odlišujúcich sa dĺžkou reťazca, rozvetvením, nenasýtenými väzbami, rozdielnou konfiguráciou...

Bolo v ňom dokázaných 20 izomérov CLA.

Kvalita a kvantita týchto prechodových kyselín tvoriacich sa v bachore je rozhodujúca pre obsah a kvalitu mliečneho a mäsového tuku, je vo veľkej miere závislá od zloženia krmiva a činnosti bachorovej mikroflóry!

až 50 % MK vznikajúcich v bachore sa dostáva krvným obehom priamo do mlieka

Vplyv na zdravie dojnice, mláďat'a... konzumentov mlieka, mäsa...

Mlieko a mliečne produkty prežúvavcov pasených na čerstvej paši majú viac nenasýtených aj polynenasýtených mastných kyselín vrátane CLA, v porovnaní s mliekom prežúvavcov kŕmených silážou a koncentrátmi!

Za posledné desaťročia sa zloženie mastných kyselín v mlieku stalo menej vhodné pre ľudské zdravie, čo súvisí so zmenami v kŕmení s nižším podielom pastvy.

Obsahy esenciálnych mastných kyselín LA a ALA ako aj CLA v mlieku a mliečnych produktoch klesli o 300%!

Mlieko pasených kráv bez prídavku zrna alebo koncentrátov obsahuje aj o 500% viac CLA ako mlieko kráv kŕmených silážou, zrnom a koncentrátom!

Obsah prekursorov v krmive (LA, ALA) závisí od rastlinných druhov porastu, stupňa zrelosti, teploty, intenzity svetla, dostatku vlahy. Čerstvá paša s mladým porastom má vyšší obsah ALA a LA ako zvädnutá tráva, seno, či starší porast.

Čerstvá mladá tráva podporuje syntézu CLA aj zvýšením aktivity enzýmov v mliečnej žľaze!

Vysoká koncentrácia rozpustnej vlákniny a fermentovateľných cukrov v čerstvej tráve vytvárajú v bachore vhodné podmienky pre rast mikroorganizmov zodpovedných za tvorbu CLA, TVA...

Ďalšie látky z rastlín....flavonoidy, fytosteroly, **karotenoidy**...

V tukoch rozpustné vitamíny A,D,E K

Vysoký obsah zdraviu prospešných mastných kyselín (CLA) v **mledzive** prežúvavcov (okrem ďalších látok, s ktorými sú mastné kyseliny v súčinnosti) má podstatný vplyv na zdravie a životaschopnosť mláďaťa

- vplyv na termoreguláciu, imunitu... vývoj tkanív...

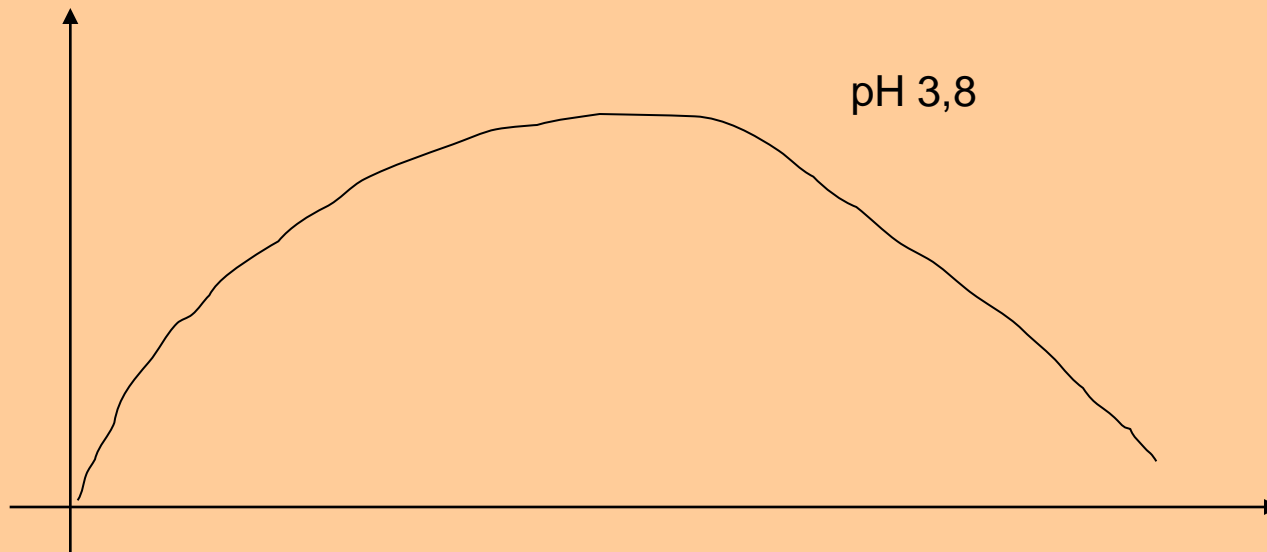
CLA – v mledzive vyššie množstvá ako v mlieku...

Konzervované krmivá (siláže, senáže)

konzervačné prostriedky: organické kyseliny, laktobacily.... rôzne kmene...

Typický produkt laktobacilov – kyselina mliečna

Fázy množenia laktobacilov:

Siláž do predžalúdkov:

- **predfermentovaná** rastlinná hmota – menej prekursorov LA a ALA na tvorbu NMK ... (CLA, TVA....)
  - pH siláže – prekyselené – **potláčajú množenie a činnosť bachorovej mikroflóry...**
  - kyseliny z bachora do krvi – **metabolická acidóza** - organizmus musí kompenzovať...
  - silážna masa – rôzne druhy, kvalita, obsah sušiny.... vplyvy počasia...
  - koncentrované živiny...koncentráty ... bielkoviny – amoniak...
  - nepriaznivý vplyv na sliznicu bachora, **chýba štruktúra krmiva**
(mechanické pôsobenie...)
znižovanie bachorových papíl... prežúvanie nie je stimulované – enzymatické trávenie... sliny...
  - nefyziologické procesy - hnilobný rozklad...
  - **vznik metabolitov – toxicky pôsobiacich...**
  - cca 50% MK (iných látok) z bachora do krvi - mlieka... **sliznica mliečnej žľazy...**
NH₃ - dráždenie sliznice - somatické bunky...
  - záťaž – poškodenie pečene, obličiek...
- + mykotoxíny....

METABOLICKÉ PORUCHY

Kŕmenie v čase zasušenia

Cieľom je aby kravy boli v dobrej telesnej kondícii, ani tučné ani chudé – kravy by mali mať optimálnu telesnú kondíciu už pred zasušením a potom je potrebné ich v nej udržať.

- **najlepšia prevencia metabolických porúch**: ketóza, syndróm pretučnenia pečene, dislokácia (torzia) slezu, zadržaná placenta, opuch vemena, mastitídy, metritídy, laminitídy...

Príprava tráviaceho traktu:

- pripraviť sliznicu bachora predlžovaním jeho papíl

Ak papily nie sú dostatočne pripravené na produkčnú dávku energie, zviera nie je schopné efektívne využiť mastné kyseliny z bachora, to často vedie k metabolickým poruchám.

Odporúča sa **zvyšovať množstvo energie** pred otelením

- **„senovo-slamová bomba“** na vytvorenie bachorového matracu a na odbúranie kreatínu z povrchu bachorových papíl – **vláknina trávená mikroflórou – fermentácia - syntéza MK...**

Prípravky: Progal, Biopropil...

Udržaním vhodnej bachorovej mikroflóry docielime rast papíl a nahradíme časť energie - **mastné kyseliny vznikajúce mikrobiálnym trávením v bachore, sú významným zdrojom energie!**

Zvyšovanie energie podávaním jadrových krmív môže viesť k pretučneniu dojnice. Jadrové krmivo, siláž – nemá dostatok prekurzorov NMK LA a ALA...

U každej dojnice sa navýšenie energie a optimálne zloženie KD má určiť osobitne v závislosti od jej kondície, zdravotného stavu pečene (podľa výsledkov metabolických testov). Čím má dojnica vyššiu úžitkovosť, tým je citlivejšia.

V období státia na sucho je tiež dôležitý **optimálny prívod minerálnych látok, Ca, P, Mg a vit. D**. K ich dobrému vstrebávaniu a využitiu prispieva tiež symbiotická mikroflóra!

V čase telenia obsah tuku v krvi kráv sa zvyšuje vplyvom hormonálnych zmien.

Krava sa dostáva do **negatívnej energetickej bilancie**:

- prívod živín nestačí na splnenie požiadaviek začínajúcej laktácie
- organizmus musí načrieť do tukových rezerv
- pečeň zvyšuje glukoneogézu

Poškodená pečeň nestačí spracovať všetok mobilizovaný tuk, čo vedie k zabudovaniu tuku do pečene a k následnému stučneniu...

Mobilizáciou tukových rezerv po otelení sa do krvi dostáva veľké množstvo voľných mastných kyselín, ktoré sa už nemohli začleniť do citrátového cyklu následkom poškodenia pečenejho paranchýmu. Z týchto kyselín vznikajú ketónové látky - ketóza.

Každým pôrodom a laktáciou sa poškodenie pečene zhoršuje, čo vedie k predčasnému vyradovaniu dojníc z chovu.

Prevenia tohto stavu je hlavne v stálom udržiavaní optimálnych tráviacich pochodov v bachore, čo možno udržať aj pri nižšom prívode energie vhodným zložením mikroflóry a zdravej a funkčnej pečene

- podpore jej činnosti v čase záťaže pred telením, tesne po otelení a na začiatku laktácie
Vhodné použitia rastlinných prípravkov : **SILIVET, CARNIFARM, NEFROVET...**

Na zvládnutie tohto obdobia má veľký vplyv nepoškodený parenchým pečene i obličiek, čo súvisí aj so správnym odchovom teliat a následne jalovíc.

Na optimalizáciu pečenejých a tráviacich pochodov majú významný vplyv **humínové kyseliny.**

Humínové látky

sú prírodné organické zlúčeniny vznikajúce chemickým a biologickým rozkladom organickej hmoty a syntetickou činnosťou mikroorganizmov

- humínové kyseliny
- fulvónové kyseliny
- humíny (humusové uhlie)

V prírode sa vyskytujú v liečivých bahňách, v ornici, v organických hnojivách, v rašelini, lignite a v hnedom uhlí. Priemyselným využívaním pôdy a hnojením umelými hnojivami sa ich obsah v pôde v ostatných desaťročiach významne znížil, preto v súčasnosti **chýbajú vo výžive rastlín, zvierat aj ľudí**. S tým pravdepodobne súvisí aj zvýšený výskyt niektorých chorôb rastlín aj živočíchov (plesňové choroby, vyššia vnímavosť na infekčné choroby...)

NEDOSTATOK V PODACH

Humínové kyseliny sú polymérne aromatické zlúčeniny so zložitou štruktúrou a **významnými fyzikálno – chemickými vlastnosťami**

- veľký špecifický povrch molekúl - micelom podobnej štruktúry
- **dobrymi sorbentmi rôznych látok**
- ióntomeniče reduktívneho charakteru
- **detoxikačná, antiseptická a fungicídna ochrana organizmu**
- prírodný rastový stimulátor a prirodzené antibiotiku

Predpokladá sa, že

fulvokyseliny - hnedé humínové kyseliny - čierne humínové kyseliny – humíny je vývojový rad, ktorého členy sa odlišujú väzbou v pôde a stavbou molekúl...

Fulvónové kyseliny tvoria prechod k humínovým kyselinám

Fulvónové kyseliny

- schopnosť obnovenia biochemickej a energetickej rovnováhy buniek

Ak sa jednotlivé bunky vrátia do svojej pôvodnej chemickej rovnováhy a obnoví sa ich elektrický potenciál, obnovia sa aj životné funkcie buniek.

Účinky fulvokyselín

- zvyšujú energetickú bilanciu buniek
- antioxidant
- odstraňuje zo systému cheláty ťažkých kovov
- zbavujú telo toxínov,
- transportuje živiny do buniek
- potencuje dostupnosť základných živín
- zvyšuje metabolizmus bielkovín
- prírodný elektrolyt - obnovuje elektrolytickú rovnováhu
- zvyšuje aktivitu mnohých enzýmových systémov

Pri vonkajšom použití:

- ošetrovanie otvorených rán, odrenín a škrabancov
- hojenie popálenín s minimálnou bolesťou alebo zjazvením
- **širokospektrálny anti-mikrobiálny a fungicídny účinok** - liečenie vyrážok, podráždenia pokožky, uštipnutí hmyzom
- neutralizácia jedov

Poľnohospodárske výhody fulvokyselín - potenciál liečiť pôdy a neutralizovať rádioaktívne a toxické odpady.

Už Egypťania používali rašelinové obklady na liečenie rán.
Ľudia v stredoveku zistili liečivé účinky bahna a vznikli prvé kúpele.

Až nedávne výskumy ukázali, že za spomenuté účinky sú zodpovedné humínové kyseliny, ktoré môžu viazať vírusy a zabrániť ich šíreniu a majú antiseptický účinok.

V poslednom desaťročí sa veľmi rozšírila aplikácia prípravkov na báze humínových kyselín - **v rastlinnej, v živočíšnej výrobe aj v humánnej medicíne.**

Humac Natur

Produkt je 100% prírodnou látkou - získaný z hnedého uhlia

ZLOŽENIE:

Humínové kyseliny: min. 62 % v sušine, z toho voľné humínové kyseliny: min. 48 % v sušine, fulvónové kyseliny, minerálne látky a stopové prvky, karboxymetylcelulósový komplex s humínovými látkami

Humac Natur je 100 % prírodná látka vyrobená z ekologicky čistého zdroja oxihumolitu (hnedého uhlia).

*Účinnou látkou prípravku sú **humínové a fulvónové kyseliny**, ktoré majú veľkú sorbčnú kapacitu, - **viažu na seba rôzne toxické látky aj vírusy v tráviacom systéme zvierat** (mykotoxíny, mikrobiálne toxíny, ťažké kovy, fytotoxíny, **toxické látky vznikajúce pri metabolizme** – amoniak a pod.)*

- **zabezpečujú detoxikáciu organizmu***
- **podporujú imunitný systém***
- **aktivujú metabolizmus***
- **stabilizujú pH v celom tráviacom systéme zvierat***
- **optimalizujú tráviace pochody***
- **podporujú množenie a činnosť symbiotickej mikroflóry***

Prípravok sa primiešava do krmiva.

ÚČINOK prípravku:

- zvyšuje konverziu krmiva, podporuje produkciu pankreatických enzýmov
- upravuje a stabilizuje pH v tráviacom systéme
- adsorbuje toxické látky a vírusy v tráviacom trakte
- dodáva organizmu mikroelementy
- podporuje množenie a činnosť symbiotickej mikroflóry
- detoxikuje organizmus – vysoko efektívne viaže exogénne aj endogénne vznikajúce toxíny
- **podporuje celkový imunitný systém a metabolizmus**
- znižuje úhyn, zabezpečuje dobré produkčné zdravie zvierat

POUŽITIE:

- prevencia a podpora liečby hnačkových ochorení a dyspepsií
- prevencia a podpora liečby rôznych intoxikácií
- stimulácia tráviacich procesov pri intenzívnej výžive na vysokú úžitkovosť
- podpora reprodukčných ukazovateľov zvierat
- pre produkciu živočíšnych produktov bez rezíduí cudzorodých látok
- **hnačky teliat**

Výrobca HUMAC, s.r.o.

PREVENCIA:

- mastitídy (metabolická acidóza, amoniak..., laktobacilový film... používanie ATB?!, diagnostika...)
- laminitídy (metabolická acidóza..., poškodenie pečene, obličiek... vstrebávanie Ca, P, Mg...)
- metritídy (laktobacilový film, metabolické poruchy... príprava na pôrod...)
- ketóza...
- stukovatenie pečene...
- hypokalcémia (využitie minerálnych látok... pH...)
- hnačky...(KD, symbiotická mikroflóra... toxíny...)
- paratuberkulóza (vývoj slizničnej imunity ...zvýšenie odolnosti zvierat...)
- infekčné choroby (BVDV, IBR, PI3...) podpora imunity, odolnosti ...
- nízka životaschopnosť teliat, chorobnosť teliat ....(symbiotická mikroflóra, MK – CLA..., Ig –mledzivo, mlieko...

Prirodzené kŕmenie...stimulácia prirodzených bachorových funkcií...

Čerstvé krmivo – vždy keď je možné...

Mikroflóra tráviaceho traktu, ostatných slizníc... kože...

Mikroflóra prostredia....

obmedzenie vplyvu toxínov...zníženie používania liekov...

Včasná diagnóza....

- zdravé a životaschopné teľatá
- zdravé dobre – prirodzene živené jalovice (rozvoj fyziologických, imunitných funkcií..)
- zdravé, vysokoprodukčné, dlhoveké dojnice

- nízke náklady na liečbu
- nízke straty úhynmi, brakovaním, na mlieku po liečbe ATB....

- kvalitné produkty

EKONOMIKA CHOVU

Využitie poznatkov:

- zlepšenie zdravia zvierat
- zvýšenie úžitkovosti – prosperity chovateľa
- **možnosť vlastnej produkcie kvalitných zdraviu prospešných potravín**

čerstvé mlieko, výrobky...
kvalitné mäso...

hľadané produkty.... zásobovanie regiónu....

- zlepšenie zdravia ľudí....
- pracovné miesta....

Ďakujem za pozornosť!